

ПОЛТАВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЕКОНОМІКИ І ТОРГІВЛІ

Навчально-науковий інститут денної освіти

Кафедра економічної кібернетики, бізнес-економіки та інформаційних систем

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри

 М.Є. Рогоза

01 вересня 2023р.

РОБОЧА ПРОГРАМА навчальної дисципліни «**Економіка менеджменту**»

освітня програма	« <i>Менеджмент</i> »
спеціальність	<i>073 Менеджмент</i>
галузь знань	<i>07 Управління та адміністрування</i>
ступінь вищої освіти	<i>бакалавр</i>

Робоча програма навчальної дисципліни Економіка менеджменту схвалена та рекомендована до використання в освітньому процесі на засіданні кафедри економічної кібернетики, бізнес-економіки та інформаційних систем

Протокол від «01» вересня 2023 року № 1

Полтава 2023

Укладач: Кононенко Ж.А., к.е.н., доцент, доцент кафедри економічної кібернетики, бізнес-економіки та інформаційних систем

ПОГОДЖЕНО:

Гарант освітньої програми «Менеджмент» спеціальності 073 «Менеджмент» ступеня бакалавр

Т.О. Гусаковська

1 вересня 2023 року

Розділ 1. Опис навчальної дисципліни

Таблиця 1 – Опис навчальної дисципліни Економіка менеджменту

Місце у структурно-логічній схемі підготовки	Обов'язкова навчальна дисципліна	
Мова викладання	українська	
Статус дисципліни – обов'язкова		
Курс/семестр вивчення	1 курс, 2 семестр	
Кількість кредитів ЄКТС/ кількість модулів	3	
Денна форма навчання:		
Кількість годин: – загальна кількість: 2 семестр - 90 годин		
- лекції: 16 год.		
- практичні заняття: 20 годин		
- самостійна робота: 54 годин		
- вид підсумкового контролю (ПМК, екзамен): екзамен		

Розділ 2. Перелік компетентностей, які забезпечує дана навчальна дисципліна, програмні результати навчання

Мета вивчення навчальної дисципліни – сформувані у студентів системне знання про закономірності взаємозалежних процесів та комплекс умінь і навичок застосування різноманітних методів та інструментарію щодо обґрунтування економічної ефективності менеджменту

Таблиця 2 – Перелік компетентностей, які забезпечує дана навчальна дисципліна, програмні результати навчання

Компетентності, якими повинен оволодіти здобувач	Програмні результати навчання
ЗК04. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях. ЗК05. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності. ЗК10. Здатність до проведення досліджень на відповідному рівні. СК01. Здатність визначати та описувати характеристики організації. СК02. Здатність аналізувати результати діяльності організації, зіставляти їх з факторами впливу зовнішнього та внутрішнього середовища.	ПРН03. Демонструвати знання теорій, методів і функцій менеджменту, сучасних концепцій лідерства. ПРН05. Описувати зміст функціональних сфер діяльності організації. 1. ПРН08. Застосовувати методи менеджменту для забезпечення ефективності діяльності

Компетентності, якими повинен оволодіти здобувач	Програмні результати навчання
СК07. Здатність обирати та використовувати сучасний інструментарій менеджменту. СК16. Здатність оцінювати економічну ефективність діяльності, ресурсного потенціалу та конкурентоспроможність підприємств та організації	організації.

Розділ 3. Програма навчальної дисципліни

Модуль 1. Основні складові економічного середовища

Тема 1. Підприємство як економічний суб'єкт господарювання

Поняття підприємство. Ознаки підприємства. Внутрішнє середовище, взаємозв'язок внутрішніх змінних. Різновиди організацій: органістичні та механістичні, прості та складні, формальні та неформальні. Загальні риси: ресурсний, вертикальний та горизонтальний поділ праці, залежність від зовнішнього оточення, об'єктивність управління, структуризація. Підприємство як відкрита динамічна система: керуюча та керована підсистеми.

Менеджмент як специфічна сфера людської діяльності. Сутність категорій «управління» та «менеджмент». Управлінські відносини як предмет менеджменту. Менеджери та підприємці – ключові фігури ринкової економіки. Спільне та відмінне між менеджером та підприємцем. Рівні управління, групи менеджерів. Сфери менеджменту: виробництво, фінанси, кадри, нововведення, облік, збут, зовнішньоекономічна діяльність. Існуючі парадигми менеджменту. Методи досліджень: діалектичний, конкретно-історичний, системний підхід; моделювання: вербальне, фізичне, аналогове, математичне; науковий, експертний, соціологічні методи: анкетування, інтерв'ювання, тестування.

Тема 2. Виробнича програма та виробнича потужність підприємства

Зміст і порядок розробки виробничої програми. Забезпечення виробничої програми трудовими ресурсами. Трудомісткість виробничої програми. Особливості обчислення потрібної кількості робітників залежно від їх функцій і ролі у виробничому процесі. методи розрахунку виробничої потужності підприємства. Методи розрахунку виробничої потужності підприємства. Баланс виробничих потужностей та його призначення. Показники здійснюється економічна оцінка проекту плану виробництва.

Тема 3. Основні фонди підприємства

Основні фонди – складова частина виробничих фондів підприємства.

Поняття, класифікація, структура основних фондів і їх роль в розширеному відтворенні. Фактори, що визначають структуру основних фондів. Особливості структури основних фондів в галузях. Первісна, відновна та залишкова вартість основних фондів. Індксація основних фондів. Облік і оцінка основних фондів. Види та показники зношення основних фондів. Форми запобігання фізичному зношенню основних фондів – ремонт, модернізація, заміна та оцінка доцільності витрат на їх здійснення. Види ремонту і порядок його фінансування. Амортизація основних фондів. Утворення і використання фонду амортизаційних відрахувань. Норми амортизації. Прискорена амортизація. Напрямки відтворення основних фондів. Розширене відтворення основних фондів технічне переозброєння, реконструкція і нове будівництво. Система показників ефективності відтворення та використання основних фондів. Шляхи підвищення ефективності використання і основні напрямки інтенсифікації відтворення основних фондів. Виробнича потужність і фактори, що на неї впливають. Методи визначення виробничої потужності на підприємствах різних галузей. Використання економіко-математичних методів при плануванні покращення використання основних фондів і виробничих потужностей

Тема 4. Оборотний капітал та управління ним на підприємстві

Поняття, матеріальний склад і структура оборотних фондів підприємства. Система показників використання матеріальних ресурсів. Народногосподарське значення зниження матеріаломісткості продукції. Нормування витрат матеріальних ресурсів. Поняття оборотних коштів підприємства. Загальна характеристика та нормування оборотних коштів. Сутнісна характеристика та класифікація оборотних коштів підприємства. Нормовані і ненормовані оборотні кошти. Методи розрахунку нормативів оборотних засобів (аналітичний, коефіцієнтний, прямого рахунку). Розрахунок нормативів оборотних засобів у виробничих запасах, незавершеному виробництві, витратах майбутніх періодів, залишках готової продукції на складі. Методика розрахунку показників ефективності використання оборотних коштів: коефіцієнт оборотності (завантаження), тривалість одного обороту. Шляхи покращення використання оборотних коштів. Проблеми нестачі оборотних коштів і поповнення їх величини до нормативного рівня за умови кризової ситуації на підприємстві.

Модуль 2. Аналіз управлінської діяльності

Тема 5. Трудові ресурси та стимулювання праці робітників

Роль людського фактору в підвищенні ефективності діяльності підприємства. Кадри підприємства, їх склад і структура. Категорії персоналу підприємства, робітники, службовці, спеціалісти, керівники. Класифікація персоналу за професіями та кваліфікацією. Характеристика робітників за рівнем кваліфікації. Чинники, що впливають на рівень кваліфікації керівників, спеціалістів і службовців Особливості співвідношень категорій

персоналу на підприємствах різних типів, розмірів і форм власності. Вплив науково-технічного прогресу на структуру кадрів. Розрахунок чисельності працюючих на підприємстві. Планування дійсного фонду робочого часу працюючого. Методи визначення чисельності основних робітників за: трудомісткістю виробничої програми, нормами обслуговування, нормами виробітку. Розрахунок чисельності допоміжних робітників. Визначення чисельності керівників, спеціалістів і службовців. Продуктивність праці та її вимірники: натуральні, трудові та вартісні. Планування росту продуктивності праці за техніко-економічними факторами. Резерви росту продуктивності праці. Динаміка продуктивності праці на підприємствах різних галузей. Наукова організація і нормування праці. Особливості системи управління персоналом підприємства. Показники руху кадрів на підприємстві. Сучасні вимоги до ділових якостей різних категорій персоналу. Форми та ефективність підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації кадрів. Закордонний досвід формування ефективного використання кадрового потенціалу. Конкурсно-контрактна система найму працівників. Службова ротація кадрів.

Тема 6. Управління поточними витратами підприємства та особливості собівартості продукції

Поняття і класифікація витрат на виробництво продукції. Структура поточних витрат та їх включення до собівартості продукції. Поняття і методика розрахунку кошторису витрат на виробництво. Калькулювання витрат на виробництво продукції. Об'єкти калькулювання й калькуляційна одиниця. Типова номенклатура калькуляційних статей витрат. Методика обчислення окремих статей калькуляції. Методи прогнозування собівартості нових виробів (питомих витрат, бальний, агрегатний, кореляційний, графоаналітичний). Шляхи зниження поточних витрат в розрахунку на одиницю продукції: підвищення технічного рівня виробництва, вдосконалення організації виробництва, праці й управління; збільшення обсягу виробництва та підвищення якості продукції. Техніко-економічні фактори зменшення поточних витрат. Енергозбереження і його вплив на собівартість. Економічний зміст, функції і види цін та сфери їх застосування. Методи встановлення цін: собівартість плюс прибуток; забезпечення фінансованої величини прибутку; за рівнем поточних цін (конкуренції); за рівнем попиту. Система знижок і доплат до ціни.

Тема 7. Ціна та управління ціноутворенням на підприємстві

Ціна як інструмент ринкового механізму і державної економічної політики. Функції ціни. Планово-облікова функція ціни. Стимулююча функція ціни і механізм її впливу на учасників ринкових відносин. Розподільча функція ціни та її роль в економіці. Функція збалансування попиту і пропозиції. Поняття ціни з позицій споживача. Різновиди цін залежно від видів ринку, рівня їх лібералізації, галузевої форми продукції,

структури товаропросування, характеру використання, форми франкування. Взаємозалежність цін і основні співвідношення цін.

Тема 8. Фінансові результати діяльності підприємства

Критерії результативності менеджменту. Управління результативністю: основні підходи. Класифікація інструментів інтенсифікації розвитку підприємства, таксономія методів. Цільові програми управління ефективністю та розвитком організації. Сфери обмеження розвитку організації. Ефективність управлінської праці. Сучасні технології ефективного управління підприємством: timemanagement , теорія обмежень системи (пропускна здатність); перехід кількості в якість; алгоритм прийняття управлінських рішень; налагодження зворотного зв'язку між структурними підрозділами; ланцюгові проекти – програма MS Project Pro. Моделі підвищення ефективності управління організацією: PAEI (PAEI model), фандрейзінг. Якість менеджменту організації. Діагностування якості менеджменту організації. Система показників оцінювання результативності і якості менеджменту організації

Розділ 4 Тематичний план навчальної дисципліни

Назва теми (лекції) та питання теми (лекції)	Кількість годин	Назва теми та питання семінарського, практичного або лабораторного заняття	Кількість годин	Завдання самостійної роботи в розрізі тем	Кількість годин
Модуль 1. Основні складові економічного середовища					
1. ТЕМА 1. Підприємство як економічний суб'єкт господарювання 1. Підприємство як статутний суб'єкт господарювання. 2. Класифікація підприємств та їх характеристика 3. Управління підприємствами 4. Конкурентне ринкове середовище підприємства.	2	Практична робота 1. Розв'язання задач	2	Виконати тести самоконтролю знань. Виконати індивідуальні завдання (підготувати доповіді до теми).	6
ТЕМА 2. Виробнича програма та виробнича потужність підприємства 1. Поняття виробничої програми підприємства 2. Принципи розрахунку виробничої потужності підприємства	2	Практична робота 2. Розв'язання задач	2	Виконати тести самоконтролю знань. Виконати індивідуальні завдання (підготувати доповіді до теми).	7

<p>ТЕМА 3. Основні фонди підприємства</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Сутність та види капіталу. 2. Економічне поняття виробничих фондів 3. Оцінка, класифікація та структура основних фондів 4. Спрацювання, амортизація і відтворення основних фондів 5. Ефективність використання основних фондів 	2	Практична робота 3 Розв'язання задач	2	Виконати тести самоконтролю знань. Виконати індивідуальні завдання (підготувати доповіді до теми).	8
<p>ТЕМА 4. Оборотний капітал та управління ним на підприємстві</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття оборотного капіталу та управління ним 2. Характеристика оборотних коштів. Поняття та структура 3. Нормування оборотних коштів. Методи розрахунку нормативів оборотних коштів 4. Ефективність використання оборотних коштів. 5. Принципи та етапи управління грошовими потоками 	2	Практична робота 4. Розв'язання задач	4	Виконати тести самоконтролю знань. Виконати індивідуальні завдання (підготувати доповіді до теми).	6
Модуль 2. Аналіз управлінської діяльності					
<p>ТЕМА 5. Трудові ресурси та стимулювання праці робітників</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Персонал підприємства. Склад та структура 2. Чисельність окремих категорій працівників 3. Кадрова політика підприємства 4. Організація оплати праці персоналу 	2	Практична робота 5. Розв'язання задач	2	Виконати тести самоконтролю знань. Виконати індивідуальні завдання (підготувати доповіді до теми).	6
<p>ТЕМА 6. Управління поточними витратами підприємства та особливості собівартості продукції</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Витрати, класифікація витрат 2. Калькулювання собівартості продукції (робіт, послуг). 	2	Практична робота 6. Розв'язання задач	2	Виконати тести самоконтролю знань. Виконати індивідуальні завдання (підготувати доповіді до теми).	7

ТЕМА 7. Ціна та управління ціноутворенням на підприємстві 1. Поняття та зміст ціни 2. Принципи ціноутворення 3. Види цін та їх установлення	2	Практична робота 7. Розв'язання задач	2	Виконати тести самоконтролю знань. Виконати індивідуальні завдання (підготувати доповіді до теми).	8
ТЕМА 8. Фінансові результати діяльності підприємства 1. Доход підприємства 2. Прибуток підприємства 3. Рентабельність	2	Практична робота 8. Розв'язання задач	4	Виконати тести самоконтролю знань. Виконати індивідуальні завдання (підготувати доповіді до теми).	6
Разом	16		20		54

Розділ 5 «Система оцінювання знань студентів»

Таблиця 5 – Розподіл балів за результатами вивчення навчальної дисципліни

Види робіт	Максимальна кількість балів
Модуль 1 (теми 1-4): відвідування занять (5 Балів); обговорення матеріалу занять (5Балів); виконання навчальних завдань (5Балів); завдання самостійної роботи (5Балів); тестування (5 Балів); поточна модульна робота (10 балів)	35
Модуль 2 (теми 5-8): відвідування занять (5Балів); обговорення матеріалу занять (5Балів); виконання навчальних завдань (5 балів); завдання самостійної роботи (5Балів); тестування (5Балів); поточна модульна робота (10Балів)	35
Екзамен	40
Разом	100

Система нарахування додаткових балів за видами робіт з вивчення навчальної дисципліни

Форма роботи	Вид роботи	Бали
1. Навчальна	Виконання індивідуальних навчально-дослідних завдань підвищеної складності	10
2. Науково-дослідна	1. Участь у наукових гуртках	10
	2. Участь в наукових студентських конференціях: університетських, міжвузівських, всеукраїнських, міжнародних	20

За додаткові види навчальних робіт студент може отримати не більше 30 балів. Додаткові бали додаються до загальної підсумкової оцінки за вивчення навчальної дисципліни, але загальна підсумкова оцінка не може перевищувати 100 балів

Таблиця 6 – Шкала оцінювання знань здобувачів вищої освіти за результатами вивчення навчальної дисципліни

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за шкалою ЄКТС	Оцінка за національною шкалою
90–100	A	Відмінно
82–89	B	Дуже добре
74–81	C	Добре
64–73	D	Задовільно
60–63	E	Задовільно достатньо
35–59	FX	Незадовільно з можливістю проведення повторного підсумкового контролю
0–34	F	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням навчальної дисципліни та проведенням підсумкового контролю

Розділ 6. Інформаційні джерела

1. Електронний журнал «Актуальні проблеми економіки». URL: <http://eco-science.net>

2. Воронков Д.К. Управління змінами на підприємстві: теорія та прикладні аспекти : монографія. Х. : ІНЖЕК, 2010. 340 с.

3. Грибовська Ю.М, Кононенко Ж.А. Застосування інформаційних систем в управлінні підприємством. Економіка та суспільство, 2023. (47). URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-47-84>

4. Державна служба зайнятості України. URL: <http://www.dcz.gov.ua/control/uk/index>

5. Довгань Л.Є., Малик І.П., Мохонько Г.А., Шкробот М.В. Менеджмент організації. Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2017. 271 с. URL:http://ela.kpi.ua/bitstream/123456789/22243/1/%D0%9C%D0%9E_2017.pdf
6. Економіка і менеджмент 2022: перспективи інтеграції та інноваційного розвитку : зб. наук. праць Міжнар. наук.-практ. конф., 11–12 квіт. 2022 р. : у 5 т. Дніпро : Видавець Біла К. О., 2022.
7. Економіка підприємства: навч. посіб. / О.І. Лисак, Л.О. Андреева, Л.О. Болтянська. Мелітополь: Люкс, 2020. 272 с.
8. Економіка підприємства: підручник / Л.Л. Лазебник, В.В. Гурочкіна, Л.В. Слюсарева та ін.; за заг. ред. Л.Л. Лазебник. Ірпінь: Університет ДФС України, 2021. 426 с. URL: <http://ir.nusta.edu.ua/jspui/handle/123456789/7699>.
9. Економіка підприємства: підручник / під заг. ред. д.е.н., проф. Ковальської Л.Л. та проф. Кривов'язюка І.В. Київ: Кондор, 2020. 620 с.
10. Економіка праці та соціально-трудова відносина: [Навч. посіб.] / За ред. І.К. Назарової. Київ, 2010. 573 с.
11. Економіка України [електронний ресурс] URL: http://www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/ekuk/index.html
12. Економічне управління підприємством [Текст]: навч. посібник / [Н.М. Євдокимова, Л.П. Батенко, В.А. Верба та ін.]; за заг. ред. Н.М. Євдокимової; М-во освіти і науки, молоді та спорту України, ДВНЗ «Київський нац. екон. ун-т ім. В. Гетьмана». Київ: КНЕУ, 2011. 327 с.
13. Журнал «Ринок праці та зайнятість населення» [електронний ресурс] URL: <http://ipk-dszu.kiev.ua/journal>
14. Іляш О.І. Економіка праці та соціально-трудова відносина: [Навч. посібник]. Київ: «Ліра-К». 2010. 476 с.
15. Кононенко Ж.А., Вівтоніченко Я. В., Кононенко О.А. Розвиток підприємницької діяльності в контексті формування цифрової економічної політики. Проблеми сучасних трансформацій. № 8. 2023 р. URL: <https://doi.org/10.54929/2786-5738-2023-8-04-03>
16. Кононенко Ж.А., Грибовська Ю.М., Карнаухова Г.В. Інформаційно-аналітичне забезпечення у системі управління суб'єктом господарювання. Економіка та суспільство, 2023. (47). URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-47-74>
17. Кононенко Ж.А., Миколенко І.Г., Кононенко О.А. Факторний аналіз фінансових результатів підприємства. Інфраструктура ринку. 2022. № 69. URL: http://www.market-infr.od.ua/journals/2022/69_2022/17.pdf
18. Отенко В. І., Гронь О.В. Формування моделі управління стратегічними змінами / В.І. Отенко, О.В. Гронь // Вісник Східноукраїнського національного університету ім. В. Даля. 2012. №11 (182). Ч.1. С.361-366
19. Пушкар О.І. Плетньов О.І. Формування вимог до організаційних змін на основі сучасних тенденцій менеджменту. Управління розвитком. 2011. №2(118). с. 116-118.

20. Резнікова О.О. Національна стійкість в умовах мінливого безпекового середовища: монографія. Київ: НІСД, 2022. 532 с
21. Сухарський В.С. Менеджмент: теорія, методологія, практика. Монографія / В.С. Сухарський Тернопіль: Астон, 2017. 416 с.
22. Хміль Ф.І. Менеджмент / Ф.І. Хміль К.: Вища школа, 2015. 351 с.
23. Шаравара Р.І., Кононенко Ж.А. Фінансовий потенціал підприємства: етапи моделювання та діагностики. Вісник Хмельницького національного університету. Серія: «Економічні науки» № 6, 2023. URL: <http://journals.khnu.km.ua/vestnik/?cat=87>
24. Bruce Allen W. Neil A. Doherty, Keith Weigelt, Edwin Mansfield Jean Cupidon Managerial Economics Instructor's Manual. Texas tech university, ww norton & company New York, London. URL: <https://dokumen.pub/managerial-economics-instructors-manual-full-8nbsped-0393920499.html>

Розділ 7. Програмне забезпечення навчальної дисципліни

Пакет програмних продуктів Microsoft Office.